

V2000-53 16.05.2000

Konkurranseloven § 3-9 - Gartner Ringen - dispensasjon fra konkurranseloven §§ 3-1 og 3-3

Sammendrag:

Hagea AS og kjedemedlemmene i Gartner Ringen gis dispensasjon fra forbudet mot prissamarbeid i konkurranseloven, slik at Hagea AS kan fastsette bindende priser for kjedemedlemmene i forbindelse med felles markedsføringskampanjer i kundeaviser. Det settes som vilkår for dispensasjonen at det enkelte medlemmet i Gartner Ringen må stå fritt til å ta lavere priser enn de som er fastsatt i slik markedsføring. Videre får Hagea AS og kjedemedlemmene i Gartner Ringen dispensasjon fra forbudet mot markedsdeling i konkurranseloven, slik at kjedemedlemmene gjennom samarbeidsavtalens punkt 4B) forhindres i å markedsføre aktivt sine produkter utenfor sitt naturlige markedsområde. Vedtaket trer i kraft straks og gjelder frem til 15. mai 2005.

Konkurransetilsynet viser til Deres faks av 21. mars 2000 hvor De søker om dispensasjon for å samarbeide om felles tilbudskampanjer i Gartner Ringen. Videre vises det til øvrig korrespondanse i denne saken.

Hagea AS

Hagea AS er et selskap som har som formål å utføre fellesfunksjoner for hagesenterkjeden Gartner Ringen. Selskapet eies av medlemmene i Gartner Ringen (46%), Gro AS Gro AS er eid av NorgesGruppen, Gartnerhallen og Bama (34%) og L. B. Bjørnstad (20%).

Gartner Ringen

Gartner Ringen er en sammenslutning av 33 frittstående hagesentre som gjennom selskapet Hagea AS samarbeider om innkjøp, drift, profilering og markedsføring av kjeden og den enkelte bedrift. Hagesentrene er spredd over hele Sør-Norge. For å bli invitert til medlemskap må hagesenteret være toneangivende i sitt distrikt.

Samarbeidet

Målet med samarbeidet er at Gartner Ringen skal bli en ledende kjede innenfor blomster- og hagebruksbransjen i Norge. Hagea AS skal trekke opp hovedlinjer for all markedsføring og gjennomføre hovedaktivitetene i kjeden. Tre til fire ganger i året utgir kjeden en kundeavis, hvor det annonseres med felles priser for kjeden. Det er opprettet et arbeidsutvalg bestående av daglig leder i Hagea AS, fire kjedemedlemmer og to representanter fra Ide Forum. Dette utvalget foretar utvelgelse av varer til kjeden og fastsettelse av priser i kundeavisen. Videre skal Hagea AS sikre kjedens medlemmer best mulige varer og betingelser innenfor satsingsområdet.

Den enkelte forretning står fritt til å velge sine leverandører. Hagea AS har inngått rabattavtaler med enkelte leverandører, men ingen varer selges gjennom Hagea AS. Den enkelte forretning står selv ansvarlig for sine innkjøp overfor leverandørene.

Begrunnelsen for å søke om dispensasjon er at prissamarbeidet om utgivelse av felles tilbudskataloger, kundeaviser, medfører at konkurransen i hagesentrenes lokale marked forsterkes og dette kommer således kundene til gode ved lavere priser.

Forholdet til konkurranseloven

Konkurranseloven § 3-1

Konkurranseloven § 3-1 første ledd setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke priser, avanser eller rabatter. Forholdet mellom vareleverandør og avtaker er særskilt regulert i bestemmelsens annet og fjerde ledd. Annet ledd forbyr én eller flere leverandører av varer å fastsette eller påvirke avtakernes priser, avanser eller rabatter. Det fremgår av fjerde ledd at bestemmelsene i første og andre ledd ikke er til hinder for at en enkelt leverandør av varer oppgir veiledende priser for avtakernes salg av varer eller tjenester.

Det er Hagea AS ved arbeidsutvalget som fastsetter prisene for tilbudskampanjene. For det enkelte medlem som ønsker å føre de produktene som er med i tilbudskampanjene er prisene å anse som bindende. Det forhold at prisen er bindende innebærer at det foreligger en avtalerettslig fastsettelse av pris mellom Hagea AS og hagesentrene. Prisfastsettelsen har også horisontal karakter ved at interessefellesskapet i at prisene overholdes foreligger mellom hagesentrene. Dette understrekes også av at prisene fastsettes av Hagea AS' arbeidsutvalg som blant annet består av fire av medlemmene. Det vil således foreligge en avtale eller samordnet praksis om fastsettelse av pris mellom to eller flere ervervsdrivende i strid med § 3-1 første ledd.

Konkurranseloven § 3-3

Konkurranseloven § 3-3 første ledd setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke til markedsdeling i form av områdedeling, kundedeling, kvotefordeling, spesialisering eller kvantumsbegrensning.

Det fremgår av Gartner Ringens samarbeidsavtale punkt 4. bokstav B) at kjededeltaker forplikter seg til "Ikke å søke kunder utover sitt naturlige markedsområde uten at dette er skriftlig avtalt".

Ifølge opplysninger fra Hagea AS vil denne klausulen hindre kjedemedlemmene å aktivt markedsføre sine produkter utenfor sitt naturlige salgsområde.

Bestemmelsen i konkurranseloven § 3-3 omfatter tilfeller hvor to eller flere ervervsdrivende gjennom

avtale eller samordnet praksis deler ett eller flere relevante markeder mellom seg slik at de gjennom avtalen oppnår en gjensidig skjerming mot konkurranse på sine respektive markeder.

Konkurransetilsynet er av den oppfatning at samarbeidsavtalens punkt 4B) og dens praktisering vil gi kjedemedlemmene en viss gjensidig områdebeskyttelse mot konkurranse fra øvrige kjedemedlemmer. Avtalen er inngått mellom Hagea AS og det enkelte kjedemedlem, mens den gjensidige beskyttelse foreligger mellom kjedemedlemmene. Konkurranseloven § 3-3 første ledd rammer både "avtaler, samordnet praksis eller på annen måte...". Formålet med den vide formuleringen er således å ramme interessefellesskapet mellom partene uavhengig av hvilken rettslig form som er brukt. Den gjensidige markedsdelingsavtalen er inngått i kjedemedlemmenes interesse og det synes naturlig å legge til grunn at denne opprinnelig har oppstått som resultat av et behov og ønske fra kjedemedlemmene. Avtalene må derfor i realiteten anses som en avtale eller samordnet praksis mellom kjedemedlemmene selv om den formelt sett er inngått mellom Hagea AS og det enkelte kjedemedlem. Konkurransetilsynet legger derfor til grunn at klausulen er uttrykk for en markedsdelingsavtale mellom kjedemedlemmene i strid med konkurranseloven § 3-3 første ledd.

Dispensasjon etter konkurranseloven § 3-9

Konkurransetilsynet kan gi dispensasjon for konkurranselovens forbudsbestemmelser dersom:

- a) Konkurransereguleringene innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurranse-begrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn

Det relevante markedet

Til grunn for Konkurransetilsynets vedtak ligger en vurdering av det relevante produktmarkedet og det relevante geografiske markedet.

Det relevante produktmarkedet

Det relevante produktmarkedet avgrenses med utgangspunkt i etterspørreses substitusjonsmuligheter, som bestemmes av i hvilken grad etterspørrene kan substituere seg over til andre produkter. Gartner Ringen selger hovedsakelig utplantingsplanter samt en del hageredskaper, jord, gjødsel (hageartikler) og noe blomster. Tilsynet har tidligere delt blomstermarkedet inn i fire varegrupper; blomstrende potteplanter, utplantingsplanter, dekorasjonsplanter (grønne planter) og snittblomster. Videre har tilsynet lagt til grunn at utplantingsplanter ikke er et substitutt til blomstrende potteplanter, dekorasjonsplanter og snittblomster.

Gartner Ringen er en hagesenterkjede. Et hagesenter har et noe videre varespekter enn en vanlig blomsterforretning. Men på salg av dekorasjonsplanter og blomstrende potteplanter konkurrerer Gartner Ringen med andre blomsterforretninger. Allikevel vil Gartner Ringens forretninger hovedsakelig

konkurrere med andre hagesentre og gartnerier som selger utplantingsplanter og hageartikler. Konkurransetilsynet vil allikevel ikke ta en endelig stilling til det relevante produktmarkedet da konklusjonen ikke er kritisk avhengig av dette.

Det relevante geografiske markedet

Det relevante geografiske markedet vil være avhengig av hvor langt forbrukeren er villig til å reise for å handle planter og utstyr til hagen. Dette avhenger av hvilke typer planter og utstyr forbrukeren skal ha, hvor mange alternativer forbrukeren ønsker å vurdere før avgjørelsen tas og preferansen for bruk av tid. Konkurransetilsynet legger til grunn at forbrukeren kjøper planter og utstyr til hagen i sitt lokalmiljø. Det finnes en rekke lokale markeder med et varierende antall hagesentre. Gartner Ringen er et samarbeid i Sør-Norge, men konkurrerer også med samarbeid som er landsdekkende eller av mindre utstrekning. På denne bakgrunn har Konkurransetilsynet i denne saken avgrenset det relevante geografiske markedet til Norge.

Konkurransetilsynets vurdering

Konkurransetilsynet har i sin vurdering lagt vekt på at det synes å være virksom konkurranse i det produktmarkedet som Gartner Ringen opererer i. Kjeden møter først og fremst konkurranse fra andre lignende hagesentre som blant annet Plantasjen og Grønt Team. Videre møter de også konkurranse fra blomsterforretningskjedene Botaniq og Mester Grønn. Gartner Ringens medlemmer har ca. 5 prosent av den totale omsetningen i markedet for hageplanter og hageartikler.

I og med at det synes å være virksom konkurranse i det relevante markedet og at Gartner Ringen har så lave markedsandeler, er det rimelig å anta at samarbeidet ikke vil føre til noen konkurransebegrensning av betydning. Videre vil samarbeidet sannsynligvis gi reduserte markedsføring- og totale driftskostnader og skape inntrykk av en enhetlig kjedeprofil med felles markedsføringskampanjer. Dette gjør kjeden mer konkurransedyktig overfor de andre aktørene i markedet.

For å gi det enkelte kjedemedlem incentiv til å delta i et kjedesamarbeid, vil det ofte være nødvendig med en viss form for gjensidig beskyttelse mot konkurranse fra andre kjedemedlemmer for å sikre at det er rasjonelt for det enkelte medlem å delta i kjedesamarbeidet. Dette innebærer at de midler det enkelte kjedemedlem har betalt til felles reklame ikke går til markedsføring av konkurrenter, men til markedsføring av egen virksomhet. Etter Konkurransetilsynets vurdering vil en slik markedsdeling styrke kjedesamarbeidet.

På bakgrunn av ovennevnte legger Konkurransetilsynet til grunn at kjedesamarbeidet i Gartner Ringen gjør medlemmene mer konkurransedyktige ovenfor andre aktører i det relevante markedet. Tilsynet er imidlertid av den oppfatning at en kan oppnå en tilsvarende effekt med en noe mindre restriktiv regulering, ved at medlemmene i Gartner Ringen tillates å gå under den felles pris som fastsette av arbeidsutvalget. Konkurransetilsynet vil derfor stille som vilkår at det enkelte kjedemedlem kan sette en lavere pris enn den som følger av en felles prispolitikk.

Konkurransetilsynets vedtak

Konkurransetilsynet har på denne bakgrunn og med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd bokstav c) fattet følgende vedtak:

Hagea AS og kjedemedlemmene i Gartner Ringen gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første ledd slik at Hagea AS kan fastsette bindende priser for kjedemedlemmene i forbindelse med felles markedsføringskampanjer i kundeaviser.

Det settes som vilkår for dispensasjonen at det enkelte medlemmet i Gartner Ringen må stå fritt til å ta lavere priser enn dem som er fastsatt i slik markedsføring.

Hagea AS og kjedemedlemmene i Gartner Ringen gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-3 første ledd slik at kjedemedlemmene gjennom samarbeidsavtalens punkt 4B) forhindres i å aktivt markedsføre sine produkter utenfor sitt naturlige markedsområde.

Vedtaket trer i kraft straks og gjelder frem til 15. mai 2005.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake dersom forutsetningene for dispensasjonen ikke lenger er til stede, jf. konkurranseloven § 3-9 tredje ledd. Dersom det er behov for dispensasjon utover det tidsrom som dispensasjonen er innvilget for, bes De søke om forlengelse i god tid før dispensasjonen utløper.

[til toppen](#)